ДОКЛАД ЗА ВЛИЯНИЕТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ВЪРХУ ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК

Качеството на атмосферния въздух на територията на област Пазарджик се следи чрез пунктовете за мониторинг на въздуха, които са част от Националната система за мониторинг на околната среда. Информацията се събира, оценява и обобщава от РИОСВ - Пазарджик, чрез непрекъснато наблюдение на показателите, характеризиращи КАВ.

Анализът за качеството на атмосферния въздух за 2024г. е изготвен по данни на РИОСВ Пазарджик, тъй като от 2010г. РЗИ Пазарджик не извършва собствен мониторинг.

Оценката на степента на замърсяване на атмосферния въздух се извършва по нормативно определения ред, предвиден в Закона за чистотата на атмосферния въздух и наредбите за КАВ – Наредба № 12 за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (ДВ бр. 58/2010 г. изм. и доп. ДВ бр. 48/2017), Наредба № 11 за норми за арсен, кадмий, никел, полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въдух (ДВ бр. 42/2007 г. изм. и доп. ДВ бр. 25/2017г.) и Наредба № 7 за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (ДВ бр. 45/99 г.).

КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ – СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ

Наблюдението и контролът върху състоянието на атмосферния въздух на територията на област Пазарджик продължава да се осъществява от една автоматична измервателна станция в горски екосистеми „Юндола", намираща се в землището на с. Юндола, община Велинград и един пункт с ръчно пробонабиране и последващ лабораторен анализ „РИОСВ-Пазарджик", намиращ се в гр. Пазарджик, пл. „Васил Левски" № 5, шифър на пункта: BG0047A, които са част от Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (НСМКАВ) на МОСВ.

Данните от автоматичната измервателна станция в горска екосистема „Юндола", чрез система за пренос на данни се наблюдават от РИОСВ-Пазарджик и същите данни постъпват в ИАОС София.

Пунктът за ръчно пробонабиране „РИОСВ-Пазарджик", в гр. Пазарджик следи показателите серен диоксид **(SO2)**, азотен диоксид **(NO2)** и фини прахови частици **($ФПЧ_{10}$)**.

В РИОСВ – Пазарджик от РЛ Пазарджик към ИАОС за SO2 и NO2 постъпват данни 4 (четири) пъти на ден. Данните имат само индикативен характер и не може да се извърши сравнение на регистрираните концентрации с денонощните норми на контролираните замърсители.

Анализът на данните за Агломерация Пазарджик по показатели е както следва:

$ФПЧ_{10}$ /фини прахови частици под 10 микрона/

Финитe прахови частици са основният замърсител на атмосферния въздух.

Пробонабирането от пункта на показател $ФПЧ_{10}$ е с продължителност 24 часа. След лабораторно изпитване на $ФПЧ_{10}$ от РЛ Пловдив към ИАОС, получените резултати се получават в РИОСВ-Пазарджик от РЛ Пазарджик към ИАОС.

През 2024 г. за ФПЧ10 са отчетени 355 средноденонощни стойности. Времевият обхват за годината е 96,99%.

В периодите от 04.01.2024 г. до 09.01.2024 г. включително, от 22.07.2024 г. до 24.07.2024 г. включително, 28.11.2024 г. и 29.11.2024 г. не е извършвано пробонабиране на ФПЧ10, поради извършване на задължителна профилактика на пробовземната апаратура, както и отстраняване на повреда и сервиз на апаратурата.

За 2024 г. са отчетени 17 превишения на средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве от 50 µg/m3 ФПЧ10, определена в Наредба № 12/2010 г., т.е. под допустимите 35 превишения в рамките на една календарна година, посочено в Таблица 2, Приложение № 1 към чл. 3 от Наредба № 12/2010 г.

Превишенията на средноденонощната норма са констатирани основно през месеците: януари, февруари, март, април, юни, септември, октомври, ноември и декември. За месеците януари, февруари, март, април, октомври, ноември и декември превишенията на средноденонощната норма е следствие на отоплението с твърди горива в битовия сектор и неблагоприятните метерологични условия. Забелязват се превишения в месеците, в които не се използва отопление. Допуска се, че превишенията са от пренос на пустинен прах.

Превишения са установени: м. януари – 3 (14.01.2024 г. - 67 µg/m3; 15.01.2024 г. - 67 µg/m3; 22.01.2024 г. - 51 µg/m3); м. февруари – 1 (29.02.2024 г. - 59 µg/m3); м. март – 1 (01.03.2024 г. - 61 µg/m3); м. април – 1 (01.04.2024 г. - 81 µg/m3); м. юни – 1 (20.06.2024 г. - 54 µg/m3); м. септември - 1 (05.09.2024 г. - 59 µg/m3); м. октомври - 4 (24.10.2024 г. - 51 µg/m3; 28.10.2024 г. – 65 µg/m3; 29.10.2024 г. – 66 µg/m3, 30.10.2024 г. - 66 µg/m3); м. ноември - 1 (06.11.2024 г. - 51 µg/m3); м. декември - 4 (20.12.2024 г. - 69 µg/m3; 29.12.2024 г. - 53 µg/m3; 30.12.2024 г. - 51 µg/m3; 31.12.2024 г. - 86 µg/m3).

Отчетената средногодишна концентрация на ФПЧ10 за 2024 г. е 25,8 µg/m3, което е под средногодишната норма за опазване на човешкото здраве 40 µg/m3, посочена в Наредба № 12/2010 г.

За получените данни през 2024 г. не е извършено прилагане на Методиката за определяне на превишенията на пределно допустимите стойности на ФПЧ10, които се дължат на емисии от природни източници – пустинен прах, разработена от Националния институт по метеорология и хидрология.

На основание извършената оценка по чл. 27, ал. 7 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ) по замърсител ФПЧ10 се установява, че за последните три календарни години 2022, 2023 и 2024 г. регистрирания брой превишения на ФПЧ10 са под 35 пъти в рамките на една календарна година, както и средногодишната концентрация е под средногодишната норма за опазване на човешкото здраве 40 µg/m3, посочена в Наредба № 12/2010 г.

Година	Средногодишна концентрация, µg/m^3	Брой годишни превишения на среднодеионощната норма от 50 µg/m^3 (допустими 35 броя)	Времеви обхват %
2022	23,71	13	82,51
2023	23,03	12	97,53
2024	25,8	17	96,99
Средна стойност, съгласно чл. 27, ал. 7 от ЗЧАВ	24,18	14	

Община Пазарджик има приета от Общински съвет – Пазарджик актуализирана „Програма за управление качеството на атмосферния въздух на община Пазарджик за периода 2021–2027 г.“ и план за действие към същата с Решение №205/12.09.2022 г., Протокол №10.

През 2024 г. на територията на област Пазарджик **не са извършени** измервания с мобилна автоматична станция (МАС) за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Серен диоксид - SO2

Основни източници на серен диоксид са горивните процеси в промишлеността, бита и транспорта.

През 2024 г. за SO2 не са регистрирани превишения на измерените концентрации от средночасовите норми– 350 µg/m^3, съгласно Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (Обн. ДВ, бр. 79 от 8.10.2019).

Азотен диоксид - NO2

Източници на азотен диоксид в атмосферата се явяват основно горивните процеси в промишлеността, бита и автотранспорта – първични източници и като резултат от химични процеси, протичащи в атмосферата – вторични източници.

През 2024 г. за NO2 не са регистрирани превишения на измерените концентрации от средночасовите норми - 200 µg/m^3, съгласно Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (Обн. ДВ, бр. 79 от 8.10.2019).

Анализ на здравното състояние на населението по групи болести от Клас X „Болести на дихателната система” на МКБ-10

Здравословното състояние на населението за 2024 г., 2023 г. и 2022 г. по групи болести от Клас X «Болести на дихателната система» на МКБ-10, за които се смята, че имат връзка със замърсителите на атмосферния въздух за община Пазарджик по данни на РЗОК – Пазарджик са както следва:

Заболеваемост за община Пазарджик за 2024г., 2023г. и 2022г.						
Клас X „Болести на дихателната система”	2024г.		2023г.		2022г.	
	0-17г.	18+	0-17г.	18+	0-17г.	18+
Остри инфекции на горните дихателни пътища (J00-J06)	48342	13806	41457	10066	34215	7532
Грип и пневмония (J10-J18)	2646	3317	2367	2610	2195	2909
Други остри респираторни инфекции на долните дихателни пътища (J20-J22)	8136	9202	6674	6208	5600	4789
Други болести на горните дихателни пътища (J30-J39)	2717	1819	2524	1785	2039	1873
Хронични болести на долните дихателни пътища (J40-J47)	772	5107	681	4734	594	4368
Болести на белия дроб, причинени от външни агенти (J60-J70)	1	1	1	2	0	3

От предоставените от РЗОК Пазарджик данни за заболеваемостта на населението на община Пазарджик, се забелязва тенденция на покачване броя на заболелите от Болести на дихателната система клас Х.

Най-голям ръст на заболелите се наблюдава при „Други остри респираторни инфекции на долните дихателни пътища“ (J20-J22). Заболелите през 2024 г. спрямо предходната година са с 1462 души повече за възрастова група 0-17г. и 2994 – за възрастова група 18+ г.

На територията на област Пазарджик не са правени проучвания доказващи връзката между замърсяването на атмосферния въздух и повишаване на заболеваемостта от дадени нозологични единици. От данните за заболеваемостта на населението не може да се докаже връзка между определени нозологични единици и даден атмосферен замърсител. Необходимо е да се извършва целогодишен и непрекъснат мониторинг на чистотата на въдуха в различни точки на общините, които се характеризират с различна интензивност на автомобилния трафик и с различни източници на вредни емисии (битови, промишлени и др.), за да бъде коректно обсъждането на зависимостта между измерените стойности вредни емисии и заболеваемостта на населението.

Препоръки към общинските власти за намаляване имисионните нива на замърсителите, с цел ограничаване тяхното вредно въздействие върху здравето на населението

Във връзка с подобряване качеството на атмосферния въздух РЗИ Пазарджик препоръчва на общините да бъдат продължени мерките по:

- намаляване на имисиите прах от битово отопление чрез прилагане на мерки за газификация, топлоизолиране и саниране на съществуващия сграден фонд, увеличаване на уличното озеленяване и площите с компактна дървесна растителност, способна да абсорбира праха и аерозолите от въздуха.
- оптимизиране на съществуващата транспортна схема и на трафика, обновяване на автомобилния парк от градския транспорт
- намаляване на ресуспендирания прах от уличните платна и свободните площи чрез своевременно извършване на ремонтни дейности, метене и миене на уличната мрежа, инвентаризация и почистване на нерегламентирани сметища, изграждане на велосипедни алеи.

- предприемане на мерки за повишаване на обществената информираност по проблемите на замърсяването на атмосферния въздух.

Във връзка с подобряване качеството на атмосферния въздух за 2024 г.от Община Пазарджик са предприети следните мерки:

През 2024 г. е подобрено състоянието на уличната мрежа /пътно платно и тротоари/ в 31 села и гр. Пазарджик както следва:

- тротоарни настилки и асфалтирани улици – 17 284 кв. м.
- изкърпени улици и пътища – 15 000 кв. м.
-поддържани са пътни съоръжения.

Освен настилките, благоустрояване е извършено и по тротоари към улици, площадки и други публични пространства. Поддържани са територии, отредени за паркове и зелени площи, в които се извършва и постепенна подмяна на дървесни видове.

Съгласно чл.12 от Наредбата за организация и безопасност на движението, дисциплината на водачите на ПС и пешеходците в Община Пазарджик, е забранено движението на товарни автомобили в зона „Ц", а именно ЦГЧ, с граници, булеварди и улици: бул."Княгиня Мария Луиза", ул."Болнична", бул."Стефан Караджа", ул. "Кочо Честименски" и ул."Цар освободител".

Автобусите са сертифицирани по стандарти за екологичност, съгласно европейските норми за автомобилостроене:ЕВРО-3, ЕВРО-4, ЕВРО-5.

Ежегодно се подновява и обновява дървесната растителност в зелените площи, уличната мрежа, пешеходни алеи и пътеки в жилищните комплекси, както и паркове и градини.

Контрол за спазване забраната за изгаряне на всякакви видове отпадъци. Регулярни проверки на общински жилища, малки и средни стопански обекти през отоплителния сезон / извън обектите, подлежащи на контрол от РИОСВ/.

Увеличаване на площта на измитите улици през всяка година от програмния период

Оросяване на улиците

Контрол на замърсяването от: строителни обекти за измиване ходовата част на автомобилите; за мерки срещу запрашаване при дейности по СМР, като оросяване и др.; транспортиране на строителни материали и земни маси без предпазни мрежи или чергила.

Залесяване/затревяване и облагородяване на всички „кални петна" - междублоковите пространства и други незатревени, незалесени и неблагоустроени обществени площи, източници на кал и прах.